

Lekce 14: Spojky a stavba věty

Vliv spojek na slovosled v němčině. Vedlejší věty s **weil, dass, wenn, obwohl, damit + trotzdem, deshalb**

Obsah

1. Spojky Souřadící
2. Spojky podřadící
3. Shrnutí

Cíl:

Naučíš se rozlišovat souřadící a podřadící spojky a rozumíš jejich použití ve větách. Procvičíš správný slovosled ve větách hlavních a vedlejších se souřadícími i podřadícími spojkami. Použiješ spojky **als** a **wenn** ve větách a pochopíš jejich rozdíly.

Jaká slova by mohla spojovat věty?

JAK POZNÁM ROZDÍL MEZI SPOJKOU, PŘÍSLOVCEM A PŘEDLOŽKOU?

Příslowce nebo předložky mohou mít odlišnou funkci a vliv na slovosled nebo rozdílný význam. Je důležité si pamatovat, že některá slova mohou mít ve větách různé významy a podle toho ovlivňovat slovosled.

Př.

Ich gehe nach Hause, **während** es regnet. Jdu domů, zatímco prší.

Zde je **während** spojka, ale může být i předložkou:

Während des Regens blieben wir zu Hause. Během deště jsme zůstali doma.

Ich warte, **bis** du zurückkommst. Počkám, dokud se nevrátíš.

Ich warte **bis** nächsten Montag. Počkám do příštího pondělí.

Als ich ankam, war er schon weg. Když jsem přišel, byl už pryč.

Spojka **als** (když) ↑, ↓ příslowce (než)

Ich bin größer **als** er. Jsem větší než on.

1. SPOJKY (die Konjunktionen)

- neohebný slovní druh - nemění svůj tvar, význam ani funkci podle kontextu
- spojují věty jednoduché v souvětí a nejsou nijak závislé na ostatních slovech v dané větě.

Př. Ich komme, weil ich Zeit habe. Spojka **weil** zůstává ve všech kontextech stejná.

- uvozují hlavní nebo vedlejší věty → od toho se odvíjí slovosled:

1. Souřadící spojky

2. Podřadící spojky

1. Spojky souřadící (Die nebenordnende Konjunktionen)

► Tyto spojky spojují dvě věty hlavní nebo věty vedlejší. Nespojují tedy nikdy větu hlavní a větu vedlejší. Jak poznám větu hlavní od věty vedlejší?

Př.

Wir schauen einen Film und essen Pizza. spojení dvou vět hlavních
(Koukáme se na film a jíme pizzu.)

Sie fragte, ob er kommt oder ob er zu Hause bleibt. spojení dvou vět vedlejších
(Zeptala se, jestli přijde nebo zůstane doma.)

► 2. skupiny:

1. Skupina spojek

► po spojce následuje **na 1. místě podmět, přísudek (sloveso) na 2. místě** → NEMĚNÍ SLOVOSLED

und (a) **aber** (ale, avšak) **oder** (nebo, či) **sondern** (nýbrž) **denn** (neboť)

► Slovosled po spojkách souřadících:

1) (spojka), podmět, přísudek, ostatní větné členy

2) (spojka), zdůrazněné slovo, přísudek, podmět, ostatní větné členy

und: Ich lerne Deutsch und ich höre Musik. Učím se německy a poslouchám muziku.

1. 2. 3. 1. 2. 3.

Všimněte si, že pořadí slov je v obou větách stejné.

aber: Paul wollte kommen, aber er hatte keine Zeit. Paul chtěl přijít, ale neměl čas.

oder: Gehst du ins Kino oder bleibst du zu Hause? Jdeš dnes do kinu nebo zůstaneš doma?

Proč je v této větě ↑ najednou sloveso na 1. místě?

sondern: Ich werde nicht schlafen, sondern arbeiten. Nebudu spát, nýbrž pracovat.

Pokud je v druhé větě stejný podmět i přísudek, můžeme jej vynechat. Zůstane jen infinitiv nebo přívlastek.

Ich werde nicht schlafen, sondern (ich werde) arbeiten.

denn: Ich gehe nach Hause, denn mein Freund kommt nicht. Jdu domů, neboť můj přítel nepřijde.

Pokud jsou podmínky ve větách různé, je potřeba je uvést.

1. Skupina spojek - 2) na 1. místě je zdůrazněné slovo, sloveso na 2. místě, podmět na 3.

Př. Im Winter fährt Karin Ski und im Sommer schwimmt sie im Meer.

V zimě Karin lyžuje a v létě plave v moři.

Cvičení 0 - Dokonči věty. Ústně

Ich lerne Deutsch aber _____.

Ich möchte im Ausland arbeiten und _____.

Grammatik ist für mich nicht schwer, sondern _____.

Ich lerne fleißig, denn _____.

Cvičení 1 - Vyber správnou spojku (und, aber, oder, sondern, denn) do vět.

Odkaz na cvičení: <https://learningapps.org/watch?v=paqai1j6n24>

2. Skupina spojovacích prvků - po "spojce" následuje na 1. místě sloveso

- ▶ některá slova fungují jako spojky souřadnicí, ale jsou příslovci
- ▶ logicky spojují dvě hlavní věty
- ▶ na rozdíl od klasických spojek mění pořadí slov ve druhé hlavní větě

MĚNÍ SLOVOSLED

deshalb* (proto) **trotzdem** (přesto) **dann** (poté) **darum*** (proto)

* Deshalb: věcné, logické, časté v psané němčině. Darum: neformální, osobní, běžné v mluvené řeči.

Obě ale můžeš používat téměř zaměnitelně, záleží na kontextu a tónu věty.

deshalb: Er hat viel gelernt, deshalb hat er die Prüfung bestanden. Hodně se učil, proto složil zkoušku.

trotzdem: Es regnet, trotzdem gehen wir spazieren. Prší, přesto jdeme na procházku.

dann: Zuerst haben wir Vorspeise gegessen, dann (haben wir) das Hauptgericht gegessen.

Nejprve jsem snědl předkrm, poté hlavní chod.

darum: Er hat sich nicht entschuldigt, darum bin ich sauer. Neomluvil se, proto jsem naštvaný.

Cvičení 2 - Spoj první část věty s druhou tak, aby dávaly smysl a přelož.

Odkazy na cvičení:

a) <https://learningapps.org/watch?v=pkh3k29sn24>

b) <https://learningapps.org/watch?v=pb1hqwztk24>

Cvičení 3- Spojka nebo sloveso? Vyber zda na místo doplnit podmět nebo sloveso.

Odkaz na cvičení: <https://learningapps.org/watch?v=pip4xqmoj24>

Cvičení 4 - Doplně do vět zápor nicht. Ústně

1. Meine Mutter hat das Glas gekauft, denn es war teuer.
Maminka tu sklenici koupila, neboť byla drahá.
2. Heute gehen wir ins Kino und morgen fahren wir nach Prag.

Dnes jdeme do kina a zítra jedeme do Prahy.

3. Adéla möchte Gitarre spielen, deshalb wird sie in die Musikschule gehen.

Adéla by chtěla hrát na kytaru, proto půjde do ZUŠ.

2. Spojky podřadící (Die unterordnende Konjunktionen)

- uvozují větu vedlejší, která je závislá na větě hlavní
- věta vedlejší, se spojkou, má následující slovosled:

(spojka), podmět, ostatní větné členy, přísudek

VEDLEJŠÍ VĚTA = VŽDY SLOVESO NA KONCI

Př.

Sie fragte, ob er am Nachmittag kommt. spojení věty hlavní a věty vedlejší
(Zeptala se, jestli odpoledne přijde.)

Er muss in einer WG wohnen, weil er Geld sparen möchte.
(Musí bydlet ve WG, protože by chtěl šetřit peníze.)

Wir haben gewartet, bis jemand gekommen ist. (Čekali jsme, dokud někdo nepřišel.)

Co je na ní ve srovnání s předchozími větami, na větě níže, jinak? Zaměř se na pořadí a slovosled.

Wenn ich müde bin, gehe ich schlafen.

Když jsem unavená, jdu spát.

Pokud vedlejší věta stojí před větou hlavní, má hlavní věta obrácený slovosled (sloveso před podmětem).

Tabulka: Přehled nejpoužívanějších spojek

als	když (pro děj, který se stal jen jedenkrát)
als ob	jakoby
bis	až

als	když (pro děj, který se stal jen jedenkrát)
damit	aby
dass	že, aby
da	protože, vzhledem k tomu, jelikož (for.)
nachdem	poté, co
ob	zda, jestli
obwohl	ačkoliv, třebaže
seitdem	od té doby, co
während	zatímco
weil	protože, poněvadž, neboť
wenn	když (opakovaný děj), až
wie	jak

Cvičení 5- Dokonči věty. Ústně

Ich weiß nicht, ob _____.

Ich kann nicht entscheiden, ob _____.

Nachdem es geschneit hat, _____.

Damit wir gut schlafen würden, _____.

Cvičení 6 - Doplně do následujících vět správnou podřadící spojkou (weil, da, dass, wenn, ob, nachdem, als, während, obwohl).

Odkaz na cvičení: <https://learningapps.org/watch?v=pqqtyum0c24>

SPOJKY "ALS" A "WENN"

ALS - když se jedná o jednorázový děj v minulosti

Př. Als ich dort lebte, war es noch ein kleines, schmutziges Dorf.

(Když jsem tam žil, byla to ještě malá, špinavá vesnice.)

Als ich klein war, war ich in Österreich.

(Když jsem byl malý, byl jsem v Rakousku.)

WENN - ve všech ostatních případech, tj. u děje přítomného, budoucího a u opakovaného děje v minulosti.

Př.

Wenn wir im Urlaub waren, sind wir viel gewandert.

(Když jsme byli na dovolené, hodně jsme putovali.)

Wenn ich dich besuche, nehme ich etwas zum Trinken mit.

(Až tě navštívím, vezmu s sebou něco k pití.)

Cvičení 7 - Vyber správnou spojku „als“ nebo „wenn“ podle významu věty.

Odkaz na cvičení: <https://learningapps.org/watch?v=pyeioaknn24>

Cvičení 8 - Spoj dvě věty podřadicí spojkou ze závorky.

Ústně

1. Ivan lernt viel. Er möchte die Prüfung bestehen. (weil)
2. Es schneit. Wir gehen Ski laufen. (da)
3. Er hat etwas gesagt. Es war sehr wichtig. (dass)
4. Hättest du Zeit? Könntest du mich anrufen? (wenn)
5. Du fragst ihn. Er kommt alles verstehen. (ob)
6. Ich war fertig mit der Arbeit. Ich bin nach Hause gegangen. (nachdem)
7. Ich war 10 Jahre alt. Ich habe Fußball gespielt. (als)
8. Du kochst. Ich räume die Küche auf. (während)
9. Habt ihr viel gearbeitet? Bekommt ihr mehr Geld? (damit)

Cvičení 9- Vyber správnou větu a zdůvodni. Ist Daria eine Angsthase?

Odkaz na cvičení: <https://learningapps.org/watch?v=pyaqxkh1n24>

Cvičení 10 - Dopiš do věty správnou spojku. Dávej pozor na slovosled! Cvičení obsahuje souřadné i podřadné spojky.

Odkaz na cvičení: <https://learningapps.org/watch?v=ps4y9zwzj24>

Cvičení 11.a - Poskládej z jednotlivých slov smysluplnou větu. Dávej pozor na pravidla okolo spojek a stavby věty.

Věta A - Daria nechce ukázat, že má strach.

Odkaz na cvičení: <https://learningapps.org/watch?v=pesbandwa24>

Věta B - Jdu se se svým psem projít, i když prší.

Odkaz na cvičení: <https://learningapps.org/watch?v=pwvpa1g1t24>

Věta C - Čekáme na autobus, jelikož pěšky je to daleko.

Odkaz na cvičení: <https://learningapps.org/watch?v=p3rg1kwnt24>

4. SHRnutí

Spojky jsou neohebný slovní druh, který spojuje věty nebo větné členy. Nemění svůj tvar ani funkci podle kontextu. Rozdělují se na souřadící a podřadící spojky, přičemž každá skupina má svá pravidla pro slovosled.

Souřadící spojky spojují dvě hlavní věty nebo dvě vedlejší věty. Mezi nejčastější patří **und, aber, oder, sondern, denn**. Po těchto spojkách zůstává slovosled stejný jako ve větě hlavní: podmět na prvním místě a sloveso na druhém.

Ich lerne Deutsch **und** ich höre Musik. - má v obou částech stejný slovosled

Existují však také spojovací příslovce jako **deshalb, trotzdem, dann, darum**, která logicky propojují dvě hlavní věty, ale mění slovosled: sloveso přichází na druhé místo.

Er möchte zunehmen, **deshalb** isst er mehr.

Podřadící spojky uvádějí větu vedlejší, která je závislá na větě hlavní. Typickými příklady jsou **weil, dass, ob, wenn, als**. Sloveso je po nich vždy na konci věty.

Paul bleibt im Bett, **weil** er krank ist.

Pokud vedlejší věta stojí před větou hlavní, slovosled v hlavní větě se změní (sloveso stojí před podmětem).

Weil ich müde bin, gehe ich nach Hause.

Zvláštní pozornost si zaslouží rozdíl mezi spojkami als a wenn. Als se používá pro jednorázové děje v minulosti, například Als ich klein war, hatte ich viele Spielzeuge. Wenn se vztahuje k opakovaným dějům nebo přítomnosti, například Wenn es regnet, bleiben wir zu Hause.

Na spojky lze také nahlížet ve vztahu k předložkám, protože některé výrazy, například während nebo bis, mohou fungovat oběma způsoby. Jako spojka zavádějí vedlejší větu se slovesem na konci: Ich warte, bis du kommst. Jako předložka se vážou na podstatné jméno: Ich warte bis nächsten Montag.

Řešení ke cvičením

Které výrazy spojují věty?

aber warum **darum** **deshalb** **und** wohin
sein auf unter ihr **oder** den **trotzdem** an
ein **wenn** unser wo **dass** **bis** klein

Cvičení 2 - Spoj první část věty s druhou tak, aby dávaly smysl a přelož.

1. h
2. e
3. b
4. j
5. c
6. i.
7. d
8. f
9. a
10. g

Cvičení 8 - Spoj dvě věty podřadicí spojkou ze závorky.

1. Ivan lernt viel, weil er die Prüfung bestehen möchte.
2. Da es schneit, gehen wir Skilaufen. Wir gehen Ski laufen, da es schneit.
3. Es war sehr wichtig, dass er etwas gesagt hat.
4. Könntest du mich anrufen, wenn du Zeit hättest?
5. Du fragst ihn, ob er alles versteht.
6. Nachdem ich mit der Arbeit fertig war, bin ich nach Hause gegangen.
7. Als ich 10 Jahre alt war, habe ich Fußball gespielt.
8. Während du kochst, räume ich die Küche auf.
9. Habt ihr viel gearbeitet, damit ihr mehr Geld bekommt? (damit)

Zásobník:

Wenn ich im Lotto gewinnen würde, würde ich ein Flugzeug kaufen.

Sie fährt in die Stadt, nachdem sie bei ihrer Oma war.

<https://jazykyprobohemy.cz/>